

Jew Helping Jew Or Jew Helping Non-Jew: Is There Precedence?

Rabbi Dr. Kenneth Brander

1. Netziv Introduction to Bereishiet

ה' הספר הנקרא ספר בראשית. נקרא כפי הנביאים ספר הישר. כדאיתא במ' עבודת כוכבים (כ"ה ע"א) על שני מקראות בס' יהושע (י' י"ג) הלא היא כתובה על ספר הישר. ובס' שמואל ב' (א' י"ח) ויאמר ללמוד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר. מפרש ר' יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים שנאמר תמות נפשי מות ישרים. יש להבין המעם למה קרא בלעם את אבותינו בשם ישרים ביחוד ולא צדיקים או חסידים בדומה. וגם למה מכונה זה הספר ביחוד בכנוי ישרים. ובלעם התפלל על עצמו שיהא אחריתו כמו בעלי זה הכנוי. והענין דנתבאר בשירת האינו עה"פ הצור תמים פעלו וגו' צדיק וישר הוא. דשבת ישר הוא נאמר להצדיק דין הקב"ה בחרבן בית שני שהיה דור עקש ופתלתל. פירשנו שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה. אך לא היו ישרים בהליכות עולמם. ע"כ מפני שנאת חנם שבלבם זה את זה חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוק אפיקורס. ובא עי"ז לידי שפיכות דמים בדרך הפלגה ולכל הרעות שבעולם עד שחרב הבית. עי"ז היה צדוק הדין. שהקב"ה ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו אלא באופן שהולכים בדרך ישר גם בהליכות עולם ולא בעקמומיות אע"ג שהוא לשם שמים דזה גורם חרבן הבריאה הריסות ישוב הארץ. וזה היה שבת האבות שמלכד שהיו צדיקים וחסידים ואוהבי ה' באופן זיותר אפשר. עוד היו ישרים. היינו שהתנהגו עם אוה"ע אפי' עובדי אלילים מכוערים. מכל זקום היו עמם באהבה וחשו לטובתם באשר היא קיום הבריאה. כמו שאנו רואים כמה השתמח אברהם אבינו להתפלל על סדום. אע"ג שהיה שנה אותם ואת מלכם תכלית שנאה עבוד ישעתם כמבואר במאמרו למלך סדום. מכל מקום חפץ בקיומם. וברבה פ' וירא (פמ"ט) איתא ג"ז שאמר הקב"ה לאברהם אבינו אהבת צדק ותשנא רשע. אהבת להצדיק את בריותיו ותשנא

2. Rabbi Joseph B. Soloveitchik. Confrontation. Chapter 4: Pages 26-27

What was the nature of these instructions? Our approach to and relationship with the outside world has always been of an ambivalent character, intrinsically antithetic, bordering at times on the paradoxical. We relate ourselves to and at the same time withdraw from; we come close to and simultaneously retreat from the world of Esau. When the process of coming nearer and nearer is almost consummated, we immediately begin to retreat quickly into seclusion. We cooperate with the members of other faith communities in all fields of constructive human endeavor, but, simultaneously with our integration into the general social framework, we engage in a movement of recoil and retrace our steps. In a word, we belong to the human society and, at the same time, we feel as strangers and outsiders. We are rooted in the here and now reality as inhabitants of our globe, and yet we experience a sense of homelessness and loneliness as if we belonged somewhere else. We are both realists and dreamers, prudent and practical on the one hand, and visionaries and idealists on the other. We are indeed involved in the cultural endeavor and yet we are committed to another dimension of experience. Our first patriarch, Abraham, already introduced himself in the following words: "I am a stranger and

sojourner with you” – “גֵּר וְתוֹשֵׁב אֶנְכִי עִמָּכֶם” Is it possible to be both - גֵּר וְתוֹשֵׁב - at the same time? Is not this definition absurd since it contravenes the central principle of classical logic that no cognitive judgment may contain two mutually exclusive terms? And yet, the Jew of old defied this time-honored principle and did think of himself in contradictory terms. He knew well in what areas he could extend his full cooperation to his neighbors and act as a תוֹשֵׁב, a resident, a sojourner, and at what point this gesture of cooperation and goodwill should terminate, and he must disengage as if he were a גֵּר, a stranger.

3. Gittin 61a

ת"ר: מפרנסים עניי נכרים עם עניי ישראל, ומבקרין חולי נכרים עם חולי ישראל, וקוברין מתי נכרים עם מתי ישראל, מפני דרכי שלום

Our Rabbis have taught: We support the non-Jewish poor along with the Jewish poor, and visit the non-Jewish sick along with the Jewish sick, and bury the non-Jewish poor along with the Jewish dead, for the sake of peace.

4. Defensive Posture

a. Yirmiyahu 29:7

ודרשו את שלום העיר אשר הגליתי אתכם שמה והתפללו בעדה אל יקוק כי בשלומה יהיה לכם שלום

And seek the peace of the city where I have exiled you and pray for it to the Lord, for in its peace you shall have peace.

b. Avot 3:2

רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו

Rabbi Chaninah, the Assistant of the High-Priests, said: Pray for the welfare of the government, for were it not for the fear of it, men would swallow each other alive.

c. R. Samson Raphael Hirsch Commentary on Pirkei Avot 3:2

This duty was enjoined upon the Jew when he first left his homeland to dwell in the midst of the many nations of the world (see Jeremiah 29:7). We are obliged not only לדרוש, to do everything to promote the welfare of the countries in which we live, but actually להתפלל, to pray, before God and as good citizens, with sincere devotion known and recognized as such by Him alone, to beseech Him for the welfare of the government. For if the government could not exercise its authority, the hand of everyone would be lifted up against all the others all the society would disintegrate.

5. Avoda Zara 4a

מה דגים שבים - כל הגדול מחבירו בולע את חבירו, אף בני אדם - אלמלא מוראה של מלכות, כל הגדול מחבירו בולע את חבירו. והיינו דתנן, רבי חנינא סגן הכהנים אומר: הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה של מלכות, איש את רעהו חיים בלעו.

Another explanation: Just as among fish of the sea, the greater swallow up the smaller ones, so with men, were it not for fear of the government, men would swallow each other alive. This is just what we learnt: R. Hanina, the Deputy High Priest, said, Pray for the welfare of the government, for were it not for the fear thereof, men would swallow each other alive.

6. Chatam Sofer Tractate Sukkah

נלע"ד רבי ישמעאל נמי לא אמר מקרא ואספת דגנך אלא בא"י ורוב ישראל שרויין שהעבודה בקרקע גופה מצוה משום יישוב א"י ולהוציא פירותי' הקדושי' ועל זה ציותה התורה ואספת דגנך ובוועז זורה גורן השעורי' הלילה משום מצוה וכאלו תאמר לא אניח תפילין מפני שאני עוסק בתורה ה"נ לא יאמר לא אאסוף דגני מפני עסק התורה ואפשר אפילו שארי אומניו' שיש בהם ישוב העולם הכל בכלל מצוה אבל כשאנו מפוזרי' בעו"ה בין או"ה וכל שמרבה העולם יישוב מוסיף עבודת ה' חורבן מודה ר"י לרשב"י וע"ז אנו סומכי' על ר' נהוראי במתני' סוף קידושין מניח אני כל אומניות שבעולם ואיני מלמד בני אלא תורה היינו בח"ל.

It seems to me that R. Yishmael only applied the verse "And you shall gather your grain" in Israel when most Jews are settled there and there is a positive commandment to work the land because of the commandment to settle the Land of Israel and produce its holy fruit. It is in this situation that the Torah commanded "And you shall gather your grain." Boaz [personally] "winnowed the barley on the threshing floor" because it is a mitzvah. [Excusing oneself from working the land in order to study Torah] is similar to saying "I will not don tefillin because I am studying Torah." Similarly, one should not say "I will not gather my grain because I am studying Torah." It is possible that even [work in] other professions that contribute to society are also considered a positive commandment. However, we are spread throughout the world, due to our great transgressions, and when we improve society, we cause damage to our ability to serve God. In our situation, even R. Yishmael agrees with R. Shimon b. Yochai. For this reason we rely on R. Nehorai in the Mishna at the end of Kiddushin "I forgo all of the professions in the world and I will only teach my son Torah," meaning in the Diaspora.

7. Shulchan Arukh Yoreh De'ah 251:1

[א] מי שהוא א עבריין במזיד על אחת מכל מצות האמורות בתורה ולא עשה תשובה, אינו חייב להחיותו ולא להלוותו. [ב] ומפרנסים עניי עובדי כוכבים ב עם עניי ישראל, מפני דרכי שלום (טור מגמרת פרק הניזקין).

We support the non-Jewish poor along with the Jewish poor, for the sake of peace.

8. Mordechai Gittin 456

וקוברין מתי עובדי כוכבים עם מתי ישראל מפני דרכי שלום פ"ה מתעסקין בהם אם מצאו הרוגים עם מתי ישראל ומפי' נראה שאין מפרנסין או קוברין או מבקרין חולין אלא דוקא עם ישראל:

Rashi explains that if we find a dead body belonging to non-Jews, we take care of it together with the Jewish dead. From his explanation one can deduce that we only support [poor], bury [dead] or visit [sick] when we are also doing this for Jews.

9. Sefer HaChinuch Mitzvah 426

ועוד אמרו זכרונם לברכה [גיטין ס"א ע"א] שמותר לפרנס עניי גוים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום

Our rabbis also stated that it is permissible to support non-Jewish poor along with the Jewish poor, for the sake of peace.

10. Shach Yoreh De'ah 251:2

עם עניי ישראל - לאו דוקא אלא אפילו עניי עובדי כוכבים לחוד מפרנסים מפני דרכי שלום ר"ן ומביאו ד"מ ו"כ לעיל סימן קנ"א ס"ק י"ט:

The language is not intended to be taken literally. Rather, one even supports the non-Jewish poor independent [of their being Jewish poor] for the sake of peace.

11. Rashba Gittin 61a

ולא מיחזור דהאי עם מתי ישראל דקתני כשם שמתעסק קאמר, וכן מפרנסין עניי גוים עם עניי ישראל וכן כולם, וכן מפורש בירושלמי כאן דגרסינן התם תני עיר שיש בה גוים וישראל מעמידין גבאי גוים וגבאי ישראל וגובין משל גוים ומשל ישראל ומפרנסין עניי גוים ועניי ישראל ומבקרין חולי גוים וחולי ישראל וקוברין מתי גוים ומתי ישראל ומנחמין אבלי גוים ואבלי ישראל ומכניסין דלי גוים ודלי ישראל מפני דרכי שלום, ומפורש עוד בתוספתא שאינו מזכיר בכלל ישראל כלל אלא מספידין מתי גוים מפני דרכי שלום ומנחמין אבלי גוים מפני דרכי שלום.

It doesn't seem correct because when it states "with the Jewish dead" it means "just as one treats [the Jewish dead]." The same applies to supporting non-Jewish poor along with the Jewish poor and the others. This is explicit in the Jerusalem Talmud.

12. Ritva Gittin 61a

והא דאמרין וקוברין מתי גוים עם מתי ישראל. לאו בקברות ישראל ח"ו אלא להתעסק בהן מפני דרכי שלום כשם שמתעסקים במתי ישראל, והאי עם דקאמר לאו בשעה שמתעסק עם מתי ישראל קאמר משום דההיא שעתא איכא איבה טפי אמאי קוברין אלו ומניחין אלו כמו שנראה מתוך פירוש רש"י ז"ל, אלא הכי קאמר כשם שמתעסקים במתי ישראל כך מתעסקים עם מתי גוים.

When it states "we bury the non-Jewish dead along with the Jewish dead," it doesn't mean that they receive a Jewish burial, God forbid. Rather it means to take care of their dead for the sake of peace just as we take care of the Jewish dead. "Along" doesn't mean that we must do this at the same time that we take care of the Jewish dead, because if the deaths occur simultaneously there would be even

greater hatred if we buried our own and abandoned theirs (and we wouldn't simply be motivated by peace), as is evident from Rashi's explanation. Rather, what it means is that just as we care for the Jewish dead, we also care for the non-Jewish dead.

13. Rambam Laws of Gifts to the Poor 7:7; Laws of Kings 10:12 ; Responsa 449

A מפרנסין ומכסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום,

We support and clothe the non-Jewish poor along with the Jewish poor, for the sake of peace.

B שני עכו"ם שבאו לפניך לדון בדיני ישראל, ורצו שניהן לדון דין תורה דנין, האחד רוצה והאחד אינו רוצה אין כופין אותו לדון אלא בדיניהן, היה ישראל ועכו"ם אם יש זכות לישראל בדיניהן דנין לו בדיניהם, ואומרים לו כך דיניכם, ואם יש זכות לישראל בדיניהן דנין לו דין תורה ואומרים לו כך דינינו, ויראה לי שאין עושין כן לגר תושב אלא לעולם דנין לו בדיניהם, וכן יראה לי שנוהגין עם גרי תושב בדרך ארץ וגמילות חסדים כישראל, שהרי אנו מצווין להחיותן שנאמר לגר אשר בשערך תתננה ואכלה, וזה שאמרו חכמים אין כופלין להן שלום בעכו"ם לא בגר תושב, אפילו העכו"ם צוו חכמים לבקר חוליהם, ולקבור מתיהם עם מתי ישראל, ולפרנס ענייהם בכלל עניי ישראל, מפני דרכי שלום, הרי נאמר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, ונאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

Even regarding non-Jews, the rabbis commanded to visit their sick, to bury their dead along the Jewish dead and to support their poor as part of our support for the Jewish poor, for the sake of peace. It states "God is good to all and His mercy is on all his creations" and it states "Its ways are pleasant and all of its paths are peaceful."

C שו"ת הרמב"ם סימן תמט

שאלה מענין הקראים איך יתנהגו הרבנים עמהם במילת בניהם ובשאלת שלומם וללכת בבתייהם ומענין יינם ובשאר עניינים.

תשובה אמנם אחי הנכבד והיקר, ושרש השכל והמדע עיקר, בינותי מתוקף שאלתו, כי נשאת ורמה מעלתו, ולדבר אלהינו ולמצותו הוא חרד, ולעומק הלכות יראה בקשה לירד ולפי מה שהורוני מן השמים אשיב לפי הדרת גדולתו ואומר כי אלה הקראים השוכנים פה בנוא אמון ובארץ מצרים ובדמשק ובשאר מקומות ארץ ישמעאל וזולתם ראויים הם לחלקם מחלקי הכבוד +עיי' שו"ת אהלי יעקב דף ס"ד א', שו"ת מהרש"ך שם כ"ג ג' ועיי"ש כ"ד ד'+ להתקרב אצלם במעשה יושר ולהתנהג עמהם במדת הענוה ובדרך האמת והשלום כל זמן שגם הם ינהגו עמנו בתמימות ויסירו מהם עקשות פה ולזות שפה מלדבר תועה על חכמי הרבנים שבדור וכל שכן כשישמרו לשונם מלהתלוצץ ומלהלעיג בדברי רבותי' ע"ה הקדושים התנאים חכמי המשנה והתלמוד שבדבריהם והמנהגים הקבועים לנו מפיהם ומפי משה מפי הגבורה אנו הולכים. ובזאת יכון לנו לכבדם וללכת לשאול בשלומם אפי' בבתייהם ולמול את בניהם ואפי' בשבת ולקבור מתיהם ולנחם אבליהם וראיה לדבר הוא דתנן בגטין +ס"א א'+ פרק הנזקין בסופו מחזיקין ידי גוים בשביעית אבל (על) [לא] ידי ישראל ושואלין בשלומם מפני דרכי שלום